

Katarzyna Bilewska

Prawa udziałowe w spółkach kapitałowych a majątek wspólny małżonków : wybrane zagadnienia

---

Palestra 51/9-10(585-586), 96-102

2006

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

PUNKTY WIDZENIA

Katarzyna Bilewska

PRAWA UDZIAŁOWE W SPÓŁKACH KAPITAŁOWYCH A MAJĄTEK WSPÓLNY MAŁŻONKÓW – WYBRANE ZAGADNIENIA

Wprowadzenie art. 183¹ oraz art. 332¹ do Kodeksu spółek handlowych¹ rozpoczęło w doktrynie nową dyskusję² na temat statusu małżonków jako współników (akcjonariuszy) spółek kapitałowych³. Rozbieżne oceny w piśmiennictwie wywołuje pozycja małżonków, jeżeli jeden z nich obejmuje udział (akcję) w spółce kapitałowej, wnosząc jako wkład do tejże spółki składniki z majątku wspólnego.

---

¹ Art. 183¹ k.s.h. oraz art. 332¹ k.s.h. zostały dodane ustawą z 12 grudnia 2003 r. o zmianie ustawy – Kodeks spółek handlowych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 229, poz. 2276), która weszła w życie 15 stycznia 2004 r.

² Zob. w szczególności następujące wypowiedzi doktryny: A. Kidyba, *Przepisy dodane jako normy kreujące nowe instytucje k.s.h.*, „Przegląd Prawa Handlowego” (PPH) 2004, nr 3, s. 13 i n.; A. Kucharski, *Jeszcze raz o artykule 183¹ kodeksu spółek handlowych*, „Prawo Spółek” (Pr.Sp.) 2005, nr 10, s. 33 i n.; T. Kurnicki, *Pozycja współmałżonków udziałowców i akcjonariuszy spółek kapitałowych*, Pr.Sp. 2004, nr 12, s. 24 i n.; R. L. Kwaśnicki, *Dla kogo prawa z udziałów i akcji*, „Gazeta Prawna” z 18 kwietnia 2005 r., nr 75, s. 23; J. P. Naworski, *Nowelizacja przepisów Kodeksu spółek handlowych o spółce z ograniczoną odpowiedzialnością*, cz. I, „Monitor Prawniczy” (MoP) 2004, nr 9, s. 395 i n.; R. Pabis, *Nowelizacja kodeksu spółek handlowych*, cz. I, Pr.Sp. 2004, nr 3, s. 2 i n.; W. Popiołek, *Nowelizacja przepisów Kodeksu spółek handlowych o spółce akcyjnej*, MoP 2004, nr 12, s. 539 i n.

³ W kwestii relacji pomiędzy uczestnictwem w spółce osobowej a wspólnością majątku małżonków, zob. np. A. Jędrzejewska, *Spółka osobowa a małżeńska majątkowa wspólnota ustawowa*, „Kwartalnik Prawa Prywatnego” (KPP) 1996, nr 3, s. 511 i n.; G. Jędrejek, *Przynależność praw spółkowych w spółkach osobowych do majątków małżonków*, Pr. Sp. 1999, nr 11, s. 28 i n.; Z. Policzekiewicz, *Dopuszczalność spółki cywilnej między małżonkami* (w:) S. Sołtysiński (red.), *Problemy kodyfikacji prawa cywilnego (Studia i rozprawy)*, Księga pamiątkowa ku czci Profesora Zbigniewa Radwańskiego, Poznań 1990, s. 523 i n.

Podstawowe znaczenie dla rozstrzygnięcia powyższych zagadnień ma ustalenie warunków uzyskania statusu wspólnika (akcjonariusza). Uczestnictwo w spółce kapitałowej wyraża się udziałem (akcją)⁴ posiadany w kapitale zakładowym⁵. Udział w kapitale odzwierciedla bowiem zakres kompetencji i uprawnień wspólnika, przy czym treść tych praw określa ustawa i umowa (statut) spółki, natomiast ich zakres – wielkość udziałów posiadanych przez wspólnika⁶. Nie można zatem stać się uczestnikiem spółki kapitałowej, jeżeli nie nabędzie się w niej – w jakikolwiek sposób – praw udziałowych.

Do uzyskania udziału w sp. z o.o. dochodzi przede wszystkim przez jego objęcie. Oznacza ono dwa przypadki tzw. pierwotnego uzyskania udziałów, a mianowicie: objęcie w momencie tworzenia spółki oraz – w toku jej funkcjonowania – w następstwie podwyższenia kapitału zakładowego⁷. Objęcie udziału w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością na etapie jej tworzenia następuje poprzez zawarcie umowy spółki, której obligatoryjnym elementem jest wskazanie liczby i wartości nominalnej udziałów objętych przez poszczególnych wspólników (art. 157 § 1 pkt 5 k.s.h.). To postanowienie umowy spółki należy utożsamiać z oświadczeniem wspólnika o objęciu udziałów, które rodzi zobowiązanie do pokrycia udziału wkładami⁸. Analogiczna deklaracja, także w formie aktu notarialnego, powinna zostać złożona w przypadku podwyższenia kapitału zakładowego (art. 262 § 2 pkt 2 w zw. z art. 258 § 2 w zw. z art. 259 k.s.h.). Statut wspólnika sp. z o.o. uzyskuje się zatem z momentem objęcia udziału – jego pokrycie i źródła tegoż nie mają znaczenia dla wejścia w poczet wspólników. Świadczy o tym chociażby treść art. 158 § 1 k.s.h. oraz art. 163 pkt 2 k.s.h., które stanowią o wniesieniu wkładów (aportów) przez „wspólników”, a tym samym traktują pokrycie udziału jako czynność następującą wobec jego objęcia, dokonywaną już po uzyskaniu pozycji uczestnika spółki. Niewniesienie, nieskuteczne wniesienie lub też windykacja przedmiotu wkładu ze spółki, np. wskutek *actio pauliana*, nie mają wpływu na objęcie udziałów, ich wartość i liczbę. Z chwilą zarejestrowania spółki i wcześniejszych skutecznych oświadczeń co do objęcia udziałów (także przy podwyższeniu kapitału zakładowego) udziały istnieją, a osoba, która je objęła, jest wspólnikiem, tyle że jest jednocześnie także dłużnikiem spółki, w której majątku istnieje wierzytelność⁹. Źródłem zobo-

⁴ Pojęcie udziału odpowiada pojęciu akcji, zob. T. Dziurzyński, Z. Fenichel. M. Honzatko, *Kodeks handlowy, Komentarz (reprint)*, Łódź 1999, s. 178.

⁵ Kapitał zakładowy w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością odpowiada natomiast kapitałowi zakładowemu (pod rządami Kodeksu handlowego – akcyjnego) w spółce akcyjnej, zob. S. Janczewski, *Prawo handlowe, wekslowe i czekowe*, Warszawa 1946, s. 223.

⁶ A. Herbet, *Obrót udziałami w spółce z o.o.*, Warszawa 2002, s. 7.

⁷ M. Litwińska, *Kodeks spółek handlowych, Komentarz*, Warszawa 2002, s. 30–31.

⁸ R. Potrzezsch (w:) J. P. Naworski, K. Strzelczyk, T. Siemiątkowski (red.), R. Potrzezsch (red.), *Komentarz do Kodeksu spółek handlowych, Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością*, Warszawa 2001, s. 148.

⁹ J. A. Stefanowicz, *Wkład. Kapitał zakładowy. Udział*, „Przegląd Sądowy” (PS) 1995, nr 2, s. 88.

wiązania jest sama umowa spółki (art. 3 k.s.h.)¹⁰. Nabycie statusu wspólnika należy zatem łączyć z objęciem udziału, a nie pokryciem go wkładem¹¹.

Podobnie kształtuje się sytuacja w odniesieniu do spółki akcyjnej. Osoby obejmujące akcje w kapitale zakładowym spółki, zgodnie z art. 313 § 1 k.s.h. w zw. z art. 313 § 4 k.s.h., stają się – poprzez fakt uczestnictwa w umowie spółki akcyjnej, która zawiera między innymi zgodę na objęcie akcji – akcjonariuszami tej spółki¹². Oświadczeniu o objęciu akcji towarzyszy zobowiązanie do wniesienia wkładu, który jest w nim oznaczony¹³. Wniesienie wkładu na akcje, które następuje w terminach określonych statutem lub uchwałą walnego zgromadzenia (art. 330 § 1 k.s.h.), nie musi więc nastąpić jednocześnie z ich objęciem; zgodnie z art. 309 § 3 k.s.h., akcje obejmowane za wkłady niepieniężne powinny być pokryte w całości nie później niż przed upływem roku po zarejestrowaniu spółki, natomiast za niepieniężne – opłacone przed zarejestrowaniem co najmniej w jednej czwartej. Pokrycie jest więc wobec objęcia czynnością odrębną i następczą. Nie jest przy tym istotne, czy świadczenie obejmuje wkład należący w momencie objęcia do osobistego majątku wspólnika (akcjonariusza). W szczególności nie ma to znaczenia dla ważności zobowiązania. Gdyby bowiem wspólnik (akcjonariusz) nie miał tytułu prawnego do przedmiotu wkładu, który zamierza wnieść do spółki, nie mielibyśmy tutaj do czynienia z niemożliwością obiektywną świadczenia, a tylko taka powoduje nieważność zobowiązania (art. 387 § 1 k.c.)¹⁴. Ewentualna niemożność spełnienia świadczenia przez dłużnika (subiektywna) nie miałaby wpływu na ważność zobowiązania umownego – mogłaby mieć wpływ jedynie na jego wykonanie¹⁵. Jeżeli akcjonariusz nie dokonuje wpłaty na akcje w terminach ustalonych, jest on zobowiązany do zapłaty odsetek ustawowych za opóźnienie lub też odszkodowania (art. 330 § 5 k.s.h.). Przepis ten należy stosować odpowiednio do wnoszenia wkładów niepieniężnych¹⁶. Jego treść wskazuje na odrębność aktu objęcia akcji

¹⁰ Tak też R. L. Kwaśnicki (w:) R. L. Kwaśnicki (red.), *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością*, Warszawa 2005, s. 91.

¹¹ Wyrok SN z 20 maja 1999 r., I CKN 1146/97, OSNC 1999, z. 12, poz. 209; tak też A. Herbet, *Obrót udziałami...*, s. 56.

¹² Zob. A. Kidyba, *Kodeks spółek handlowych, Komentarz*, t. II, Komentarz do art. 301–633 k.s.h., Zakamycze 2005, s. 105, który wskazuje, iż w przypadku uchwalenia statutu dochodzi do umowy pomiędzy założycielami, natomiast zawiązanie spółki akcyjnej wieńczy proces zawarcia umowy spółki akcyjnej jako umowy pomiędzy osobami, które mają zamiar być wspólnikami spółki.

¹³ J. Frąckowiak (w:) J. Frąckowiak, A. Kidyba, K. Kruczałak (red.), W. Opalski, W. Popiołek, W. Pyziół, *Kodeks spółek handlowych, Komentarz*, Warszawa 2001, s. 500.

¹⁴ Zob. K. Kruczałak, *Skutki niemożliwości świadczenia według prawa cywilnego*, Warszawa 1989, s. 77 i n.

¹⁵ W. Popiołek (w:) K. Pietrzykowski (red.), *Kodeks cywilny*, t. I, *Komentarz*, Warszawa 2004, s. 911.

¹⁶ S. Sołtysiński (w:) S. Sołtysiński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja, *Kodeks spółek handlowych*, t. III, *Komentarz do artykułów 301–458*, Warszawa 2003, s. 125.

od kwestii ich pokrycia. Stąd pochodzenie środków pokrycia akcji nie może mieć wpływu na uzyskanie statusu akcjonariusza.

W konsekwencji, tylko osoba obejmująca udział (akcję) jest współnikiem (akcjonariuszem) spółki, nawet jeżeli środki na pokrycie udziału (akcji) pochodzą ze wspólnego majątku małżonków, a nie z majątku osobistego¹⁷. Pozycja małżonka-wspólnika (akcjonariusza), zawierającego umowę spółki, jest bowiem zbliżona do sytuacji małżonka – podmiotu klasycznego stosunku zobowiązaniowego (umowy)¹⁸, która obecnie wynika przede wszystkim z art. 41 i 42 k.r.o. Małżonek uczestnika zobowiązania nie staje się dodatkowym podmiotem po stronie zobowiązanej (lub uprawnionej) stosunku prawnego¹⁹ – jeżeli czynności dokonał tylko jeden z małżonków, tylko on jest jej stroną²⁰. Podobnie jak wierzyciela w zobowiązaniowym stosunku prawnym, stosunek spółki wiąże jedynie jej współnika, nie zaś małżonka współnika²¹. Należy jednak wskazać, iż ze statusem współnika łączy się nabycie udziału (akcji) jako zespołu praw o charakterze majątkowym. Skoro są one nabywane przez współnika w czasie trwania ustroju majątkowego wspólności małżeńskiej – i nie ze środków pochodzących z majątku osobistego, lecz z majątku wspólnego – to jako prawa majątkowe wejdą do majątku wspólnego małżonków (art. 31 k.r.o.). Dla wejścia do majątku wspólnego ma bowiem znaczenie przede wszystkim czas nabycia praw majątkowych (nabycie w czasie trwania ustroju wspólności małżeńskiej), natomiast nie jest istotne, czy przedmiot majątkowy był nabyty przez oboje małżonków, czy przez jednego z nich. Dla przynależności do majątku wspólnego nie ma więc znaczenia, czy stroną czynności prawnej, której skutkiem jest nabycie składnika majątku, są oboje małżonkowie, czy jeden z nich²².

Dopuszczalność rozdzielenia statusu współnika i podmiotu praw majątkowych w spółce jest uzasadniana w doktrynie istnieniem dwóch różnych gałęzi prawa, które regulują te dwie sfery – w stosunkach zewnętrznych (spółkowych) udział należy jedynie do małżonka-wspólnika ze wszelkimi konsekwencjami, a w stosunkach wewnętrznych (między małżonkami) udział jest objęty wspólnością majątkową²³. *De lege lata* uzasadnia to stanowisko przede wszystkim treść normatywna

¹⁷ Wyrok SN z 20 maja 1999 r., I CKN 1146/97, OSNC 1999, z. 12, poz. 209.

¹⁸ Podobnie K. Wręczycka, *Udział w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością a wspólność majątkowa małżeńska*, PPH 2001, nr 8, s. 38–39.

¹⁹ J. Ignatowicz, M. Nazar, *Prawo rodzinne*, Warszawa 2005, s. 159.

²⁰ J. Pietrzykowski (w:) J. Gajda, J. Ignatowicz, J. Pietrzykowski, K. Pietrzykowski (red.), J. Winiarz, *Kodeks rodzinny i opiekuńczy, Komentarz*, Warszawa 2003, s. 322.

²¹ A. Dyoniak, *Przynależność do majątków małżonków udziału w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością i akcji*, *Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny* (Preis) 1991, nr 3, s. 31.

²² Zob. uchwała SN z 28 września 1979 r., III CZP 15/79, OSNC 1980, z. 4, poz. 63; tak też M. Sychowicz (w:) H. Ciepła, B. Czech, T. Domińczyk, S. Kalus, K. Piasecki (red.), M. Sychowicz, *Kodeks rodzinny i opiekuńczy, Komentarz*, Warszawa 2006, s. 158.

²³ A. Kidyba, *Kodeks spółek handlowych, Komentarz*, t. I, *Komentarz do art. 1–300 k.s.h.*, Zakamycze 2005, s. 801.

art. 183¹ k.s.h., który – wykładany językowo – pozwala na konstatację, iż małżonkowie, pomiędzy którymi istnieje wspólność majątkowa małżeńska, nie muszą być jednocześnie oboje współnikami spółki z ograniczoną odpowiedzialnością²⁴. Analogiczny wniosek jest możliwy także na gruncie art. 332¹ k.s.h., który stanowi, iż dopuszczalne jest postanowienie statutu, stanowiące, że status akcjonariusza, w sytuacji przynależności akcji imiennych do majątku wspólnego małżonków, przysługuje tylko jednemu z nich. Art. 183¹ k.s.h. daje ponadto podstawę do twierdzenia, iż współmałżonek współnika nie staje się *ex lege*, poprzez pozostawanie z nim w związku małżeńskim i ustroju wspólności majątkowej, drugim i równoległym współnikiem – współuprawnionym, ponieważ wówczas w treści normatywnej tego przepisu nie byłoby mowy o „małżonku współnika”, ale wprost – o „wspólniku” lub „współuprawnionym”. Stanowisko wskazujące, iż w oparciu o tę normę należy uznać za nieaktualne dotychczasowe poglądy i przyjąć, iż w przypadku nabycia udziałów przez jednego z małżonków i pokrycia ich wkładem z majątku wspólnego, tak nabyty udział nie tylko wchodzi do majątku wspólnego, ale i skutkuje nabyciem statusu współników przez oboje małżonków²⁵, jest trudne do zaakceptowania przede wszystkim ze względów systemowych. Art. 183¹ k.s.h. jest bowiem wewnętrznie sprzeczny²⁶ i obarczony błędami konstrukcyjnymi – tworzy wyjątek, nie tworząc reguły, stąd też wątpliwe jest stosowanie w odniesieniu do niego reguł wykładni *a contrario*²⁷. Taka interpretacja tej normy, zresztą ocenianej zdecydowanie krytycznie²⁸, wydaje się niedopuszczalna głównie na gruncie wykładni systemowej, albowiem nie daje się pogodzić choćby z konstrukcją instytucji objęcia udziału (*vide supra* – 2). Stąd też wprowadzenie art. 183¹ k.s.h. trudno postrzegać jako wystarczającą przesłankę odejścia od ugruntowanego stanowiska, iż gdy udziały stanowią przedmiot wspólności małżeńskiej, obydwójce małżonkowie są ich współwłaścicielami (uprawnionymi majątkowo) na zasadach wspólności łącznej, natomiast współnikiem jest tylko jeden z nich, a zatem tylko on może wykonywać prawa ze stosunku spółki²⁹. Odejście to wydaje się być wątpliwe także na gruncie art. 332¹ k.s.h. Jego zwolennicy uzasadniają je wykładnią *a contrario* tej normy, która ich zdaniem prowadzi do konstatacji, że gdy statut nie zawiera klauzuli, iż akcjonariuszem może być tylko jeden z małżonków, obojgu *ex lege* ten status przysługuje³⁰. Taka interpretacja nie jest jednak uzasadniona ze względów

²⁴ Podobnie T. Kurnicki, *Pozycja współmałżonków...*, s. 27.

²⁵ Tak T. Kurnicki, *Pozycja współmałżonków...*, s. 27 oraz R. L. Kwaśnicki, *Spółka...*, s. 475–477.

²⁶ A. Szajkowski, *Wyłączenie wstąpienia do spółki z o.o. współmałżonka współnika (Uwagi na tle nowelizacji k.s.h. z 2003 r.)* (w: *Księga Pamiątkowa ku czci Profesora Janusza Szwai, Prace Instytutu Prawa Własności Intelektualnej UJ, zeszyt 88, Zakamycze 2004*, s. 291–292).

²⁷ Tak A. Kucharski, *Jeszcze raz...*, s. 34–35.

²⁸ Zob. np. J. P. Naworski, *Nowelizacja przepisów...*, s. 401.

²⁹ R. Pabis, *Nowelizacja kodeksu...*, s. 9.

³⁰ Tak T. Kurnicki, *Pozycja współmałżonków...*, s. 30; podobnie W. Popiołek, *Nowelizacja przepisów...*, s. 541.

systemowych, ponieważ oznaczałaby odejście od fundamentalnej zasady, iż o statusie akcjonariusza decyduje akt objęcia akcji³¹. Wydaje się, iż hipoteza art. 332¹ k.s.h. obejmuje jedynie sytuację, w której oboje małżonkowie dokonali wspólnie objęcia akcji, spełniając warunek uzyskania statusu akcjonariusza, i dokonali ich pokrycia z majątku wspólnego. Wówczas statut spółki, przy założeniu, iż akcje weszły do ich majątku wspólnego i zostały objęte współwłasnością łączną³², może ograniczyć ich uczestnictwo w spółce poprzez odpowiednią klauzulę.

Dotychczas prezentowany pogląd jest też uzasadniony z punktu widzenia konstrukcji udziału (akcji). Udział należy bowiem utożsamiać z ogółem praw i obowiązków wynikających ze stosunku spółkowego³³. Z prawa udziałowego wypływają dwa rodzaje uprawnień: prawa korporacyjne, takie jak prawo do udziału w zgromadzeniu wspólników, prawo głosu i prawo do informacji o stanie spraw spółki, oraz prawa majątkowe, takie jak prawo do dywidendy, prawo do objęcia nowo tworzonych udziałów, prawo do kwoty likwidacyjnej³⁴. Wobec powyższych rozważań uznać należy, iż tylko prawa o charakterze majątkowym wchodzą do majątku wspólnego małżonków, podczas gdy prawa natury organizacyjnej – jako związane *stricto* ze statusem wspólnika – wykonuje tylko małżonek-wspólnik³⁵. Wniosek ten jest kompatybilny z naturą prawną udziału (akcji). Trudno bowiem zgodzić się ze stanowiskiem, iż udział ma charakter integralny³⁶, a w konsekwencji nie jest możliwe wyróżnienie w jego ramach poszczególnych uprawnień i ich samodzielne wykonywanie. W odniesieniu do udziału w spółce z o.o. *de lege lata* jest niewątpliwe, iż oddanie udziału w użytkowanie lub zastaw może prowadzić do wykonywania przez użytkownika lub zastawnika prawa głosu, jeżeli zastrzega to umowa (art. 187 § 2 k.s.h.). Prawo głosu tym samym nie przysługuje w czasie trwania tego stosunku oddającemu udział w użytkowanie lub będącemu zastawcą. Sytuacja ta stanowi wyłom w zasadzie zakazującej rozszczępienia organizacyjnych praw udziałowych³⁷, ukształtowanej pod rządami Kodeksu handlowego³⁸.

³¹ Tak M. Rodzynkiewicz, *Kodeks spółek handlowych, Komentarz*, Warszawa 2005, s. 569–570; krytycznie wobec rezultatów takiej wykładni także A. Kidyba, *Kodeks spółek handlowych, ...*, t. II..., s. 205–206.

³² Zob. uchwałę SN z 22 maja 1996 r., III CZP 49/96, OSNC 1996, z. 9, poz. 12, z aprobowaną głosem M. Litwińskiej, PPH 1997, nr 3, s. 35 i n., w której SN dopuścił objęcie udziałów w spółce z o.o. na zasadzie współwłasności łącznej wskutek wniesienia aportu w postaci przedsiębiorstwa spółki cywilnej przez jej wspólników.

³³ T. Dziurzyński, Z. Fenichel, M. Honzatko, *Kodeks handlowy...*, s. 178.

³⁴ Zob. A. Szajkowski, M. Tarska, *Prawo spółek handlowych*, Warszawa 2005, s. 409.

³⁵ A. Dyoniak, *Przynależność do majątków małżonków...*, s. 31.

³⁶ Tak A. Kondracka, T. Mróz, *Nabycie udziału w spółce z o.o.*, MoP 2001, nr 10, s. 558; podobne stanowisko w odniesieniu do akcji zajął A. Szpunar, *Akcje jako papiery wartościowe*, PiP 1993, nr 11–12, s. 13, który stoi na stanowisku, iż zespół uprawnień składających się na akcję stanowi pewną całość i dlatego niemożliwy jest swobodny nimi obrót.

³⁷ A. Kidyba, *Kodeks spółek handlowych, ...*, t. I, ..., s. 823.

³⁸ Zob. wyrok SN z 8 października 1999 r., II CKN 496/98, OSNC 2000, z. 4, poz. 72, z głosami

Użytkownik i zastawnik mają też prawo do pobierania dywidendy w oznaczonym zakresie, jako pożytku, który przynosi udział³⁹. Analogicznie kształtuje się sytuacja w odniesieniu do akcji. Sformułowany w poprzednim stanie prawnym zakaz oddzielenia uprawnień organizacyjnych od osoby akcjonariusza⁴⁰ należy – z uwagi na treść art. 340 k.s.h. – uznać za nieaktualny. Dopuszczalne jest bowiem, że zastawnik lub użytkownik akcji imiennej (świadczenia tymczasowego) wykonują z niej prawo głosu (art. 340 § 1 k.s.h.), podczas gdy jest ich pozbawiony akcjonariusz. Są oni także uprawnieni do wykonywania wynikających z akcji uprawnień majątkowych, w szczególności pobierania dywidendy⁴¹.

W konsekwencji, stanowisko, iż w przypadku objęcia udziału lub akcji przez jednego z małżonków i pokrycia ich wkładem z majątku wspólnego status współnika przysługuje tylko małżonkowi obejmującemu udziały lub akcje, natomiast prawa majątkowe z nich wynikające przysługują obojgu małżonkom na zasadach wspólności⁴², jest aktualne także po wprowadzeniu art. 183¹ oraz 332¹ k.s.h. Przepisy te nie stanowią bowiem wystarczającej podstawy do sformułowania nowego, przekonującego stanowiska w tym zakresie. Ich przekonującej interpretacji można jednak szukać w nieco innych obszarach. Zasadne jest w szczególności rozważenie znaczenia art. 183¹ k.s.h. na gruncie zawierania umów majątkowych małżeńskich i podziału majątku wspólnego⁴³.

J. Góreckiego i M. Winiarczyk, PS 2001, nr 1, s. 117 i n.; A. Herbata, PiP 2000, nr 9, s. 112 i n.; G. Sikorskiego, Pr. Bank. 2000, nr 11, s. 31 i n., a także R. Uliasz, *Kilka uwag dotyczących zastawu na udziałach w spółce z o.o.*, „Nowy Przegląd Notarialny” (NPN) 2006, nr 1, s. 41 i n.

³⁹ Zob. J. Górecki, *Użytkowanie udziału w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością*, PPH 1998, nr 5, s. 22–23; M. Winiarczyk, *Zastaw na udziale w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością*, „Rejent” 2000, nr 10, s. 134; T. Siemiątkowski, R. Potrzeszcz (w:) P. Naworski, K. Strzelczyk, T. Siemiątkowski (red.), R. Potrzeszcz (red.), *Komentarz do Kodeksu spółek handlowych*, „Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością”, Warszawa 2001, s. 281.

⁴⁰ A. Kondracka, *Charakter prawny akcji*, Białystok 1999, s. 69.

⁴¹ W tej kwestii zob. R. Uliasz, *Sytuacja prawna zastawnika i użytkownika akcji na gruncie kodeksu spółek handlowych* (w:) *Kodeks spółek handlowych po pięciu latach*, Acta Universitatis Wratislaviensis No 2842, Wrocław 2006, s. 613 i n.

⁴² Zresztą sytuacja zbliżona konstrukcyjnie występuje *de lege lata* w prawie spółdzielczym, w którym dopuszcza się, aby członkostwo w spółdzielni mieszkaniowej obejmowało tylko jednego z współuprawnionych do spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu, zob. art. 17¹ § 5 ustawy z 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych (tekst jednolity: Dz.U. z 2003 r. Nr 119, poz. 1116 z późn. zm.).

⁴³ Zagadnienie to wymaga jednakże odrębnego opracowania. W tej kwestii por. M. Rodzyńkiewicz, *Kodeks...*, s. 295 i n.